

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA TASVIRIY FAOLIYAT
KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA MTT VA OILA HAMKORLIGINING
AHAMIYATI**

Jo'rayeva Muhayyo Abdulla qizi
Mansurova Xulkar Muhammadiyeva
Qashqadaryo pedagogika texnikumi o'qituvchilari

**THE IMPORTANCE OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION AND
FAMILY COOPERATION IN DEVELOPING VISUAL ART SKILLS IN PRESCHOOL
CHILDREN**

Jo'rayeva Muhayyo Abdulla qizi
Mansurova Xulkar Muhammadiyeva
Teachers of the Qashqadaryo Pedagogical College

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda tasviriy faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirishda maktabgacha ta'lim tashkiloti (MTT) va oila hamkorligining ahamiyati yoritilgan. Tasviriy faoliyat bolaning estetik didini shakllantirish, tasavvurini boyitish, ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda mayda motorika harakatlarini takomillashtirishda muhim vosita hisoblanadi. Tadqiqotda bolalarning tasviriy faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshirish, ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish va badiiy-estetik tarbiyasini shakllantirishda pedagoglar hamda ota-onalar hamkorligining pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy ta'lim jarayonida tasviriy faoliyatni tashkil etishning samarali usullari va hamkorlik mexanizmlari ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim, tasviriy faoliyat, rasm chizish, ijodkorlik, badiiy-estetik tarbiya, MTT, oila hamkorligi, bolalar rivojlanishi, pedagogik hamkorlik, tasavvur.*

Abstract: *This article discusses the importance of cooperation between preschool educational institutions and families in developing visual art skills in preschool children. Visual art activities play a significant role in shaping children's aesthetic taste, enriching their imagination, fostering creative thinking, and improving fine motor skills. The study analyzes the pedagogical opportunities of collaboration between teachers and parents in increasing children's interest in visual art activities, revealing their creative potential, and promoting their artistic and aesthetic development. Furthermore, effective methods and cooperation mechanisms for organizing visual art activities within the framework of modern education are examined.*

Keywords: *preschool education, visual art activities, drawing, creativity, artistic and aesthetic education, preschool educational institution, family cooperation, child development, pedagogical collaboration, imagination.*

Bugungi kunda ta'lim tizimida bolalarni har tomonlama barkamol shaxs sifatida tarbiyalash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davri bolaning intellektual, estetik, emotsional va ijtimoiy rivojlanishida muhim bosqich bo'lib, bu davrda shakllangan bilim, ko'nikma va malakalar keyingi ta'lim jarayonining muvaffaqiyatli kechishiga asos yaratadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar faoliyatining muhim yo'nalishlaridan biri tasviriy faoliyat hisoblanadi. Rasm chizish, bo'yash, loydan shakllar yasash, aplikatsiyalar tayyorlash kabi faoliyat turlari bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan birga, ularning fikrlash, kuzatish, tahlil qilish va tasavvur qilish qobiliyatlarini ham shakllantiradi.

Tasviriy faoliyat orqali bola atrof-muhitni anglaydi, o'z his-tuyg'ularini ifodalaydi va estetik dunyoqarashini boyitadi. Biroq bolalarda tasviriy faoliyat ko'nikmalarining samarali rivojlanishi faqat pedagog faoliyati bilan cheklanib qolmaydi. Bu jarayonda oila ham muhim tarbiyaviy muhit sifatida ishtirok etadi. MTT va oila hamkorligi bolalarning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish, tasviriy faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshirish hamda estetik tarbiyasini rivojlantirishda muhim omillardan biri hisoblanadi.

Tasviriy faoliyat maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishining muhim vositalaridan biri sanaladi. Psixologlarning ta'kidlashicha, rasm chizish jarayonida bolaning tafakkuri, diqqati, xotirasi va tasavvuri faol ishlaydi. Bola tasvir yaratish orqali o'z fikrini mustaqil ifodalashni o'rganadi va ijodiy muammolarni hal qilish ko'nikmalariga ega bo'ladi. Tasviriy faoliyat bolalarning mayda motorikasini rivojlantiradi.

Qalam, mo'yqalam va boshqa tasviriy vositalardan foydalanish qo'l mushaklarining rivojlanishiga xizmat qiladi. Bu esa keyinchalik yozuv malakalarini egallash uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, tasviriy faoliyat bolaning emotsional holatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Rasm chizish orqali bolalar ichki kechinmalarini ifodalaydilar, stress va zo'riqishlardan xalos bo'ladilar. Shu sababli tasviriy faoliyat ko'pincha art-terapiya elementlari sifatida ham qo'llaniladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy faoliyat bolalarning estetik didini, ijodiy tafakkurini va badiiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik faoliyat turlaridan biri hisoblanadi.

Ushbu faoliyat orqali bolalar atrof-muhitni kuzatish, predmet va hodisalarning o'ziga xos xususiyatlarini anglash, ularni tasviriy vositalar yordamida ifodalash ko'nikmalarini egallaydilar.

Shu bois tasviriy faoliyatni tashkil etish pedagoglardan puxta metodik tayyorgarlikni, yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda ishlashni hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishni talab etadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tasviriy faoliyatni tashkil etishning pedagogik asoslari, avvalo, bolaning shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim tamoyiliga tayanadi. Ushbu tamoyilga ko'ra, har bir bolaning qiziqishi, ehtiyoji, qobiliyati va individual imkoniyatlari inobatga olinishi zarur.

Pedagog bolaga tayyor namunani ko'chirib chizishni emas, balki mustaqil fikrlash, tasavvur qilish va ijodiy yondashishni o'rgatishi lozim.

Bu esa bolalarda erkin ijod qilishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi va ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Tasviriy faoliyat mashg'ulotlarini tashkil etishda kuzatish metodi muhim o'rin tutadi. Kuzatish jarayonida bolalar tabiatdagi, kundalik hayotdagi va atrof-muhitdagi predmet hamda hodisalarni diqqat bilan o'rganadilar. Masalan, daraxtlarning shakli, gullarning rangi, hayvonlarning harakati yoki fasllardagi o'zgarishlarni kuzatish orqali bolalarda tasviriy obrazlarni yaratish uchun zarur tasavvurlar shakllanadi. Kuzatish natijasida bolaning diqqati, idroki va tafakkuri rivojlanadi.

Tasviriy faoliyatda namunalar bilan ishlash ham muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Biroq zamonaviy pedagogik yondashuvlarda namunadan nusxa ko'chirish emas, balki undan ilhomlanish tamoyili ustuvor hisoblanadi. Pedagog bolalarga rasmning umumiy tuzilishi, ranglar uyg'unligi yoki kompozitsion yechimlarini ko'rsatib beradi, ammo har bir bolaning o'ziga xos ijodiy yondashuvini rag'batlantiradi. Natijada bolalar mustaqil qaror qabul qilish va tasviriy ifodaning individual usullarini topishga o'rganadilar. Ijodiy topshiriqlar tasviriy faoliyatni tashkil etishning eng samarali metodlaridan biri sanaladi. Masalan, "Mening oilam", "Orzular mamlakati", "Kelajakdagi shahrim" yoki "Sehrli bog'" kabi mavzularda rasm chizish bolalarda fantaziya va tasavvurni rivojlantiradi. Bunday topshiriqlar bolaning ichki dunyosini ochib berish, hissiyotlarini ifodalash va ijodiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi.

So'nggi yillarda noan'anaviy rasm chizish texnikalaridan foydalanish ham keng ommalashmoqda. Barmoqlar yordamida rasm chizish, gubka, paxta, barg, ip yoki turli tabiiy materiallar orqali tasvir yaratish bolalarda katta qiziqish uyg'otadi. Bunday mashg'ulotlar nafaqat ijodkorlikni rivojlantiradi, balki mayda motorika, sensor rivojlanish va emotsional faollikni ham kuchaytiradi. Ayniqsa, noan'anaviy texnikalar bolalarning tasviriy faoliyatga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda samarali vosita hisoblanadi.

Jamoaviy ijodiy ishlar ham tasviriy faoliyatning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Guruh bo'lib katta hajmdagi rasm yaratish, kollaj tayyorlash yoki mavzuli kompozitsiyalar ustida ishlash jarayonida bolalarda hamkorlik, muloqot madaniyati va o'zaro yordam ko'nikmalari shakllanadi. Shu bilan birga, jamoaviy faoliyat bolalarda mas'uliyat hissini rivojlantirib, ijtimoiy moslashuv jarayonini yengillashtiradi.

Tasviriy faoliyat natijalarini namoyish etish maqsadida ko'rgazmalar tashkil etish ham muhim pedagogik ahamiyatga ega. Bolalar ijodiy ishlarining ko'rgazmasi ularning mehnatini qadrlash, o'z yutuqlarini his qilish va yangi muvaffaqiyatlarga intilish motivatsiyasini kuchaytiradi. Ko'rgazmalarda ota-onalarning ishtiroki esa MTT va oila hamkorligini mustahkamlaydi hamda bolalarda faxrlanish hissini uyg'otadi. Tasviriy faoliyatni samarali tashkil etishda rivojlantiruvchi ta'lim muhiti yaratish alohida ahamiyatga ega. Mashg'ulot xonalarining estetik jihatdan bezatilishi, rang-barang ko'rgazmali vositalarning mavjudligi, sifatli tasviriy materiallar bilan ta'minlanganlik

bolalarning ijodiy faolligini oshiradi. Pedagog tomonidan yaratilgan ijodiy psixologik muhit esa bolalarning erkin fikr bildirishi va ijodiy tashabbus ko'rsatishiga imkon yaratadi. Shunday qilib, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy faoliyatni pedagogik jihatdan to'g'ri tashkil etish bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish, tasavvur va tafakkurini boyitish hamda shaxs sifatida har tomonlama kamol topishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Oila muhitining tasviriy faoliyat rivojlanishidagi o'rni

Bolaning ilk tarbiya maskani oila hisoblanadi. Ota-onalarning bolalar bilan birgalikda rasm chizishi, ijodiy mashg'ulotlar tashkil etishi va ularning ishlarini rag'batlantirib borishi tasviriy faoliyatga qiziqishni kuchaytiradi. Oila muhitida bolaga qulay ijodiy sharoit yaratish muhim hisoblanadi. Masalan, rasm chizish uchun alohida joy ajratish, kerakli jihozlar bilan ta'minlash va bolaning ijodiy ishlariga hurmat bilan munosabatda bo'lish uning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-onalar tomonidan muntazam qo'llab-quvvatlanadigan bolalarda ijodkorlik, estetik did va mustaqil fikrlash darajasi yuqoriroq bo'ladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligi muhim pedagogik omillardan biri hisoblanadi. Chunki bolaning tarbiyasi va rivojlanishi ikki asosiy ijtimoiy muhit – oila va ta'lim muassasasi ta'sirida shakllanadi. Ushbu ikki muhitning maqsad va vazifalari o'zaro uyg'unlashgandagina ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligi ortadi. Ayniqsa, bolalarda tasviriy faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirishda pedagoglar va ota-onalarning hamkorligi muhim natijalarni ta'minlaydi. Tasviriy faoliyat bolaning estetik didini shakllantirish, ijodiy fikrlashini rivojlantirish va hissiy dunyosini boyitishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli mazkur faoliyatni faqat MTT mashg'ulotlari bilan cheklab qo'yish yetarli emas. Oila muhitida ham bolaning tasviriy faoliyatga bo'lgan qiziqishini qo'llab-quvvatlash, unga zarur sharoit yaratish va ijodiy tashabbuslarini rag'batlantirish zarur.

MTT va oila hamkorligini samarali tashkil etishning muhim shakllaridan biri ota-onalar uchun mahorat darslarini tashkil etishdir. Bunday mashg'ulotlar davomida ota-onalar bolalarning yosh va psixologik xususiyatlari, tasviriy faoliyatning rivojlantiruvchi imkoniyatlari hamda ijodiy faoliyatni uy sharoitida tashkil etish usullari bilan tanishadilar. Natijada ular bolalarning qobiliyatlarini rivojlantirishda faol ishtirok etishga intiladilar. Ijodiy ko'rgazmalar ham hamkorlikning samarali shakllaridan biridir. Bolalar tomonidan yaratilgan rasmlar, aplikatsiyalar va boshqa ijodiy ishlarning namoyishi ota-onalarda farzandlari yutuqlariga nisbatan qiziqish va mas'uliyat hissini kuchaytiradi. Shu bilan birga, ko'rgazmalar bolalarda o'z mehnatining natijasini ko'rish, muvaffaqiyat hissini boshdan kechirish va yangi ijodiy yutuqlarga erishish istagini shakllantiradi. So'nggi yillarda "Oila va bola" loyihalari alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu loyihalar doirasida ota-onalar va bolalar birgalikda ijodiy topshiriqlarni bajaradilar, rasmlar chizadilar, turli badiiy kompozitsiyalar yaratadilar. Bunday faoliyat

oiladagi emotsional yaqinlikni mustahkamlash bilan birga, bolaning tasviriy faoliyatga bo'lgan qiziqishini yanada kuchaytiradi.

Ochiq mashg'ulotlar ham pedagogik hamkorlikning muhim shakli hisoblanadi. Ota-onalar mashg'ulot jarayonida ishtirok etib, pedagoglarning ish uslublari, bolalarning ijodiy faoliyatdagi faolligi va qobiliyatlarini kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa oilada ta'lim jarayonining mantiqiy davom ettirilishiga xizmat qiladi. Individual maslahatlar orqali pedagoglar ota-onalarga bolaning qobiliyatlari, qiziqishlari va rivojlanish xususiyatlari haqida tavsiyalar beradilar. Ayniqsa, tasviriy faoliyatga qiziqishi sust bo'lgan yoki alohida iste'dod namoyon qilayotgan bolalar bilan ishlashda bunday maslahatlar katta ahamiyatga ega. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida onlayn ijodiy tanlovlar, virtual ko'rgazmalar va masofaviy ijodiy loyihalar ham keng tarqalmoqda. Bu esa ota-onalarning ta'lim jarayonidagi ishtirokini yanada faollashtirishga xizmat qilmoqda. Umuman olganda, MTT va oila o'rtasidagi samarali hamkorlik bolalarda tasviriy faoliyatga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi, ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi hamda estetik tarbiyaning samaradorligini oshiradi.

Globallashuv va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan bugungi davrda ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni joriy etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Bu jarayon maktabgacha ta'lim tizimida ham yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Xususan, tasviriy faoliyatni tashkil etishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bolalarning ijodiy faolligini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qilmoqda. Elektron ta'lim platformalari, interaktiv doskalar, multimedia vositalari va grafik dasturlar yordamida bolalar turli tasviriy faoliyat turlari bilan tanishish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar. Raqamli vositalar bolalarda ranglar, shakllar va kompozitsiyalar haqidagi tasavvurlarni kengaytiradi hamda ijodiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, virtual muzeylar, elektron galereyalar va onlayn badiiy ko'rgazmalar bolalarni jahon san'ati namunalariga yaqinlashtirish imkonini yaratmoqda. Bu esa ularning estetik dunyoqarashini boyitib, san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Biroq texnologik vositalarning keng qo'llanilishiga qaramay, an'anaviy tasviriy faoliyat mashg'ulotlari o'z ahamiyatini yo'qotmaydi. Chunki qalam, mo'yqalam, bo'yoqlar va boshqa materiallar bilan ishlash bolaning hissiy rivojlanishi, mayda motorikasi va sensor qobiliyatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Qo'lda bajariladigan ijodiy faoliyat jarayonida bola predmetlarning xususiyatlarini bevosita his qiladi, materiallar bilan tajriba o'tkazadi va ijodiy jarayonning barcha bosqichlarini mustaqil boshqaradi.

Kelgusida tasviriy faoliyatni rivojlantirishda an'anaviy va innovatsion yondashuvlarni uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagoglar tomonidan zamonaviy texnologiyalarni oqilona qo'llash, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish hamda bolalarning individual qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlash orqali tasviriy faoliyatning rivojlantiruvchi imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanish mumkin

bo'ladi. Shunday qilib, zamonaviy ta'lim sharoitida tasviriy faoliyat bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, estetik madaniyatini shakllantirish va ularni har tomonlama barkamol shaxs sifatida tarbiyalashning muhim vositalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tasviriy faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirish ularning har tomonlama rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Tasviriy faoliyat bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish, tasavvur va tafakkurini boyitish bilan birga, mayda motorika hamda kommunikativ ko'nikmalarining rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari MTT va oila hamkorligi bolalarning tasviriy faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshirishda, ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarishda va badiiy-estetik tarbiyasini shakllantirishda muhim omil ekanligini ko'rsatdi. Shu sababli pedagoglar va ota-onalar o'rtasida uzviy hamkorlikni yo'lga qo'yish, tasviriy faoliyat bo'yicha qo'shma loyihalar va ijodiy tadbirlarni tashkil etish maqsadga muvofiqdir.

Kelgusida tasviriy faoliyatni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish va ota-onalar pedagogik madaniyatini oshirish bolalar ijodkorligini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. To'laganova G.K. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2023.
2. Musurmonova O. Tarbiya nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Tafakkur, 2022.
3. Rasulov A., Qodirova M. Maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Universitet, 2024.
4. Xoliqov A.A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2022.
5. Karimova V.M. Oila pedagogikasi va psixologiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
6. Nishonova Z.T. Bolalar psixologiyasi va rivojlanish omillari. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2024.